

# Cuba - historie

Oprindelige forfattere [Gus](#) og [Sebro](#) © [Gyldendal](#)

Cuba. General Fulgencio Batista, der tog magten ved et kup i 1952, taler til befolkningen få dage senere.

Ved [Columbus'](#) ankomst til Cuba 27.10.1492 var øen beboet af tre indianske folkeslag, ciboney, arawak og taino, der hovedsagelig ernærede sig ved jagt og agerbrug.



I 1511 indledtes den spanske erobring og bosættelse under [Diego Velázquez](#), øens første guvernør, og de vigtigste byer blev anlagt i løbet af de følgende år. Allerede omkring 1600 var de indianske folk nærmest udryddet pga. sygdom, tvangsarbejde og spaniernes angreb.

Cubas økonomi kom tidligt til at hvile på landbrug med [sukkerrør](#) som den vigtigste afgrøde fulgt af kaffe og tobak. Fra 1500-t. indtil omkring år 1800 blev der indført over 100.000 afrikanske [slaver](#). På trods af en overenskomst mellem England og Spanien om at standse slavehandelen blev der i løbet af 1800-t. indført omkring en halv million flere.

Cubas geografiske position og status som center for skibsfarten mellem Spanien og dets kolonier gjorde særlig i 1600-t. øen til mål for piratangreb. I 1762 blev Havana angrebet og besat af en engelsk flåde, og Spanien måtte afstå Florida for at få byen tilbage.

I første halvdel af 1800-t. konspireredes der i Cuba mod det spanske overherredømme, men det kom først til åben krig i 1868 med godsejeren Carlos Manuel de Céspedes' (1819-74) oprør, der blev afsluttet ti år senere uden resultat. I 1895 indledtes den anden frihedskrig under ledelse af bl.a. [José Martí](#), der var digter, intellektuel og medstifter af Cubas Revolutionære Parti. Han faldt i kamp samme år, men krigen fortsatte, og Spanien satte alt ind på ikke at miste sine sidste kolonier.

I 1898 greb USA, der allerede på det tidspunkt havde betydelige økonomiske interesser på øen, ind i krigen, der sluttede med Spaniens nederlag få måneder senere. I 1902 fik Cuba officielt uafhængighed; USA fastholdt imidlertid sin økonomiske og politiske dominans over landet helt frem til 1959.

Bl.a. fik USA ved det såkaldte [Platt Amendment](#) formel ret til at intervenere i landet for at "beskytte liv, ejendom og individuel frihed"; denne ret blev dog afskaffet i 1934. Samtidig blev der oprettet en stadig eksisterende amerikansk flådebase nær byen [Guantánamo](#) i det østlige Cuba.

## Statsoverhoveder

1902-06 Tomás Estrada Palma  
1909-13 José Miguel Gómez  
1913-21 Mario García Menocal

1921-25	Alfredo Zayas y Alonso
1925-33	Gerardo Machado y Morales
1933	C. Manuel de Céspedes y Ortiz
1933-34	Ramón Grau San Martín
1934-35	Carlos Mendieta
1935-36	José A. Barnet y Vinagres
1936	Miguel Mariano Gómez y Arias
1936-40	Frederico Laredo Bru
1940-44	Fulgencio Batista y Zaldívar
1944-48	Ramón Grau San Martín
1948-52	Carlos Prío Socarrás
1952-59	Fulgencio Batista y Zaldívar
1959	Manuel Urrutia
1959-75	Oswaldo Dorticós Torrado
1976-2008	Fidel Castro Ruz
2008-	Raúl Castro

1925-33 blev landet regeret af diktatoren Gerardo Machado y Morales (1871-1939); han blev styrtet ved et folkeligt oprør med USA's deltagelse som mægler. Få uger efter afsattes den nye præsident ved et kup, ledet af bl.a. en ung underofficer, Fulgencio Batista, som snart blev hærens øverstkommanderende og landets "stærke mand". 1940-44 ledede han en samlingsregering, som endog det daværende kommunistparti deltog i. Batista tog atter magten ved et ublodigt kup d. 10.3.1952, hvilket gav anledning til en langsomt voksende opposition i demokratiske og intellektuelle kredse.

Blandt hans mest aktive modstandere var den 25-årige advokat Fidel Castro, der d. 26.7.1953 sammen med ca. 150 andre angreb kasernen Moncada i Santiago samt en anden i byen Bayamo. Aktionen mislykkedes, og angriberne blev likvideret eller fængslet. Efter amnesti og eksil i Mexico forsøgte Castro i 1956 en ny militær aktion, nemlig et landgangsforsøg fra lystyachten Granma. Aktionen blev endnu en fiasko, men de overlevende indledte en guerillakrig i bjergene i det østlige Cuba. I byerne fik Castro støtte fra bl.a. studenterne, mens kommunistpartiet og de øvrige traditionelle partier forholdt sig afventende. I slutningen af 1958 satte Castro sammen med sin bror Raúl og argentineren Ernesto "Che" Guevara den endelige offensiv i gang.

Natten til 1.1.1959 flygtede Batista ud af landet, den 8.1. holdt Castro sit sejrindtog i Havana, og den revolutionære proces blev sat i gang næsten med det samme. Den indebar jordreform, nationalisering af både cubansk og udenlandsk ejendom, lønstigninger, fald i huslejer mv. Samtidig blev der holdt standretter over Batistas mænd. I 1960-61 gennemførtes en omfattende alfabetiseringskampagne som begyndelsen til et uddannelsessystem for hele folket. En anden af systemets fortjenester var udviklingen af et forbilledligt sundhedsvæsen.

Cuba. Cubakrisen 1962. Sovjetiske både med missiler om bord er på vej væk fra Cuba, overvåget af fly fra den amerikanske flåde

Det nye styre bekendte sig ikke straks til socialismen, men den radikale ændringsproces skabte et modsætningsforhold til USA. Samtidig valgte et stadig større antal cubanere, især fra mellem- og overklassen, at gå i eksil fortrinsvis i USA, hvor Miami hurtigt blev økonomisk og politisk centrum for oppositionen mod Castro.

To af Castros revolutionære medkæmpere forsøgte oprør mod styret. USA bekæmpede det nye Cuba økonomisk og diplomatisk; i 1960 indførtes importstop for cubansk sukker efterfulgt af en egentlig handelsembargo. I 1961 afbrød USA de diplomatiske forbindelser med Cuba, og i 1962 blev Cuba udelukket fra Organisationen af Amerikanske Stater, OAS. Isolationen fik de cubanske ledere til at styrke kontakten med Østblokken, der i løbet af få år overtog USA's traditionelle rolle som Cubas vigtigste handelspartner. Enkelte ikke-kommunistiske lande, herunder Mexico og Spanien, opretholdt forbindelsen med Cuba.

Den 16.4.1961 udråbte Castro landet til en socialistisk stat. Dagen efter begyndte det amerikanske angreb i [Svinebugten](#); det blev afvist og betød en politisk og moralsk sejr for Castro. Kulminationen på konflikten mellem USA og Cuba kom med [Cubakrisen](#) i oktober 1962.

Cuba. Ligsyn over guerillakrigeren Ernesto Che Guevara, som blev dræbt i Bolivia i 1967.

I begyndelsen og midten af 1960'erne var Cuba et internationalt centrum for revolutionære og intellektuelle, men særlig fra 1968 begyndte mange tidligere sympatisører at vende sig mod Castros styre. Hans accept af [Warszawapagtens](#) invasion i Prag, de stigende begrænsninger i den personlige og kunstneriske frihed, oprettelsen af "genopdragelseslejre" for homoseksuelle og andre "afvigere" var årsager hertil. I 1965 blev det Revolutionære Samlingsparti omdøbt til Cubas Kommunistiske Parti.

Revolutionens første årti var præget af økonomisk kaos og mangel på stort set alle produkter pga. både USA's blokade og den økonomiske politik. Fra midten af 1970'erne satsedes på en traditionel planøkonomi i samarbejde med Sovjetunionen og COMECON. Den økonomiske situation forbedredes, og levestandarden steg. Med den nye grundlov i 1976 blev Castros magtbeføjelser styrket.

Mens de cubanske ledere i 1960'erne var stærkt engageret i de revolutionære bevægelser i Latinamerika, var 1970'erne præget af et voksende engagement i Afrika, særlig i [Angola](#), hvortil Cuba sendte sine første tropper i 1976 for at støtte MPLA's regering. Tilbagetrækningen af de cubanske tropper blev indledt i 1989.

I slutningen af 1970'erne fandt der under den amerikanske præsident Carter en vis optøning sted i forholdet mellem Cuba og USA, som imidlertid atter blev meget spændt efter [Ronald Reagans](#) magtovertagelse. I 1980 forlod omkring 130.000 personer landet i den største udvandringssbølge siden 1960'erne, men styret overlevede krisen, og perioden fra 1980-85 var både økonomisk og politisk en af de mest stabile efter 1959.

Fra 1985-86 blev nye vanskeligheder mødt med politiske og økonomiske stramninger, og stik imod manges forventning fulgte Castro ikke de liberaliseringstendenser, der sås i Østeuropa efter Gorbatsjovs magtovertagelse i Sovjetunionen. Sovjetunionens og Østblokkens endelige sammenbrud betød, at Cuba mistede hovedparten af sit økonomiske eksistensgrundlag. Importen af olie, fødevarer og forbrugsgoder blev reduceret drastisk, og Cuba blev kastet ud i sin hidtil værste krise.

I løbet af 1993 og 1994 gennemførtes en omfattende liberalisering af økonomien. Reformerne medførte bl.a. nye sociale uligheder og en voldsom stigning i kriminalitet, tiggeri og prostitution. Cuba har gennem uofficielle forhandlinger forsøgt at få USA til at opgive den lange blokade til gengæld for økonomiske indrømmelser, men indtil videre uden resultat. Indenrigspolitisk har styret lempet sin kulturpolitik og viser større tolerance over for traditionelt undertrykte grupper.

Intet tyder dog på, at Castro er indstillet på at acceptere nogen form for politisk pluralisme. Den officielle marxistiske ideologi og planøkonomien synes til gengæld i stigende grad at blive afløst af nationalistiske og populistiske formuleringer i kombination med en pragmatisk statsstyret kapitalisme. Men landets fremtid, både på kortere og på længere sigt, tegner sig stadig uklart.

Den dybe krise, som Cuba blev kastet ud i efter Østblokkens opløsning fra 1989, blev vendt til forsigtig økonomisk vækst i anden halvdel af 1990'erne, bl.a. i kraft af et stigende antal udenlandske turister. USA's blokade af landet blev skærpet gennem Helms-Burton-loven fra 1996, som bestemte, at firmaer fra tredjelande, der investerer i tidligere amerikansk ejendom på Cuba, kan blive stillet for retten i USA. Siden har de siddende præsidenter dog jævnlige stemt imod en ikrafttræden af den del af loven.

1999-2000 førtes en syv måneder lang kamp om forældreretten til den cubanske dreng Elian González (f. 1993), der overlevede et skibsforlis ved Florida. Elians onkel i USA tabte sagen, og Elian blev sendt hjem til sin far i Cuba. Den cubanske leder, Fidel Castro, udnyttede dygtigt sagen, der illustrerede det fortsat anspændte forhold til eksilcubanerne i USA, i propagandaøjemed.

Cuba. Den colombianske forfatter og nobelprisvinder Gabriel García Márquez i samtale med Fidel Castro, 2002.

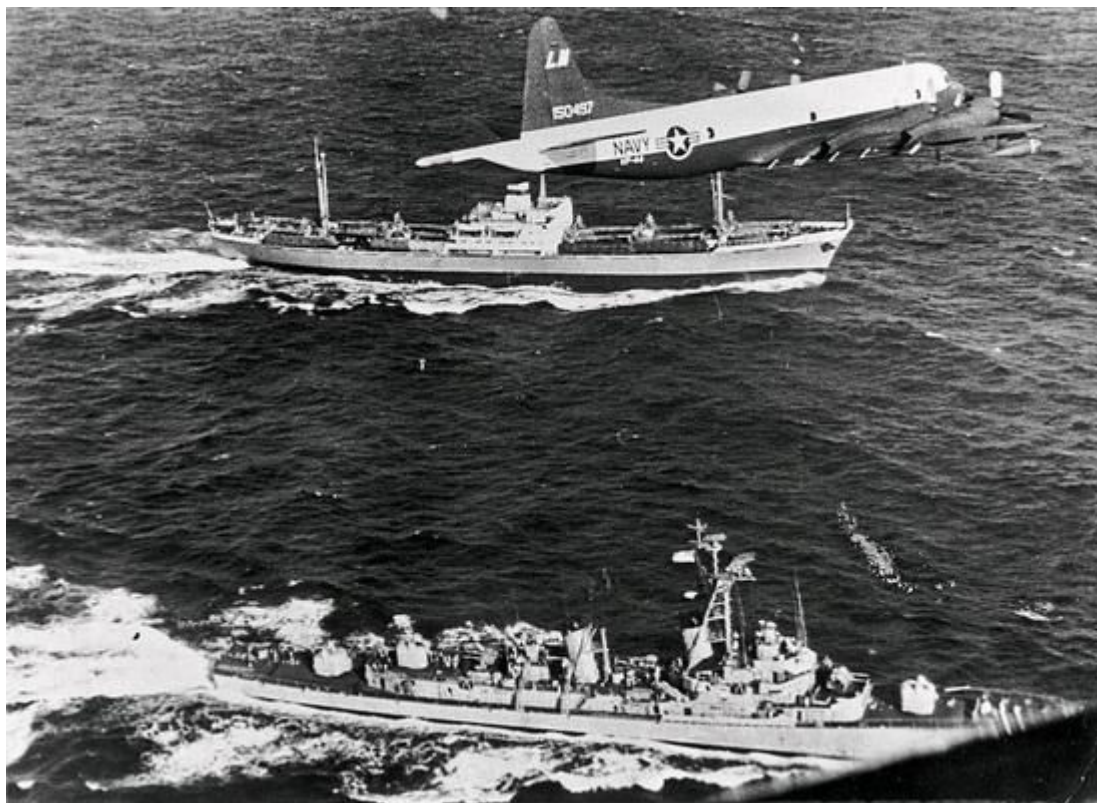
Den private sektor er voksende og udgjorde i 2000 over 20% af økonomien. Den politiske udvikling i flere latinamerikanske lande siden 1999, særlig Hugo Chávez' magtovertagelse i det olierige Venezuela, har bragt Cuba ud af en del af den politiske og økonomiske isolation, landet har befundet sig i.

Samhandelen med Europa, Canada, Kina og Latinamerika er øget, og i 2004 overgik Cuba til at bruge euro frem for dollar som alternativ valuta. Der er vækst i antallet af udenlandske kunder i sundhedsvæsenet og i leverancen af sundhedspersonale i forbindelse med bl.a. internationale hjælpearbejder.

Turismen har været stigende siden 1990'erne og nåede i 2005 op på 2,3 mio. besøgende fra især Canada og Europa. Siden 1996 har indtjeningen fra turismen været højere end fra sukkereksporten, men sukker er fortsat den vigtigste eksportvare.

Fidel Castro fik i 2001, kort før han fyldte 75, et kortvarigt ildebefindende på talerstolen. Episoden fik ham til at udnævne sin bror, forsvarsminister Raúl Castro, til officiel efterfølger i et forsøg på at sikre, at regimet fortsætter efter hans død. Ny sygdom hos Castro har betydet, at styret af Cuba i 2006 midlertidigt blev overdraget til broren. I februar 2008 proklamerede Fidel Castro, at han ville træde tilbage af helbredsårsager, hvorpå Raúl Castro blev ny præsident. Under hans ledelse har der været forsigtige tiltag til reformer; bl.a. blev det i 2011 atter tilladt for private at købe og sælge ejendomme. Raúl Castro blev genvalgt af Nationalforsamlingen til sin anden præsidentperiode i februar 2013.

I december 2014 meddelte den amerikanske Obama-administration at USA ville normalisere forholdet til Cuba. En udveksling af fanger fandt sted mellem de to lande. Hvorvidt den amerikanske handelsembargo kan blive lettet på kortere sigt er dog usikkert, idet den konservativt indstillede amerikanske kongres har vist sig kritisk over for normaliseringsplanerne.



Cuba.

Cubakrisen 1962. Sovjetiske både med missiler om bord er på...© Gyldendal



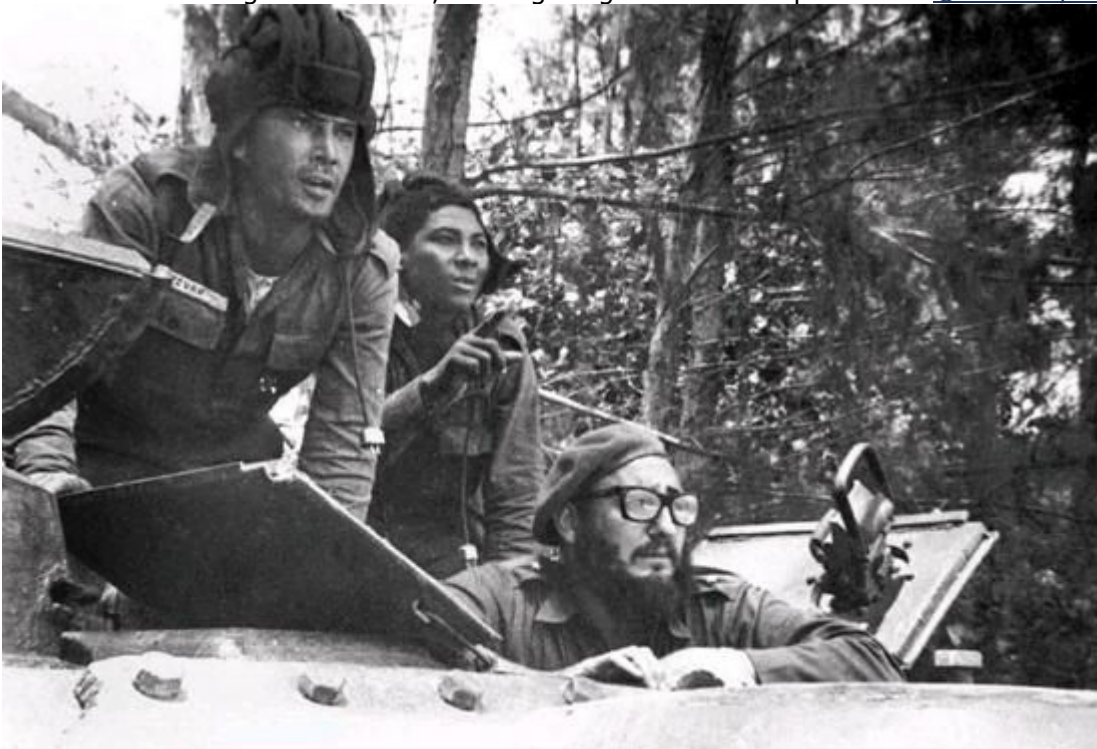
Cuba. Den colombianske forfatter og nobelprisvinder Gabriel Garc...[© Polfoto/Adalberto Roque/AFP](#)



Cuba. Ligsyn over guerillakrigeren Ernesto Che Guevara.



Cuba. General Fulgencio Batista, der tog magten ved et kup i 1952...© Polfoto/Topfoto



Castro (th.) i en tank under Svinebugtaffæren i april...

Cuba. Fidel

© Polfoto/AP Photo/CP Photo, Granma, Raul Corrales

•  
•